

บทที่ 1

บทนำ

สภาพทั่วไปของปัญหา

สภาพทางการเมืองของไทยนั้น แม้ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ วันที่ 24 มิถุนายน 2475 จนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลากว่า 60 ปีมาแล้ว แต่การพัฒนาทางการเมืองตามครรลองของประชาธิปไตยนั้น กล่าวได้ว่าเป็นไปแบบ สัมลุกคลุกกลาน ขาดความต่อเนื่อง วนเวียนอยู่ในลักษณะวงจรอุบาทว์ทางการเมือง สถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยมีสภาพอ่อนแอ เพราะไม่มีโอกาสพัฒนาให้มีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือวันมหาวิปโยค เป็นต้นมา กลุ่มนักธุรกิจ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่ง ได้ก้าวสู่สถานภาพใหม่ทางการเมือง จากเดิมที่คอยแต่อิงอำนาจทางการเมืองจากกลุ่มอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มขุนนาง กลุ่มทหาร กลุ่มข้าราชการ-พลเรือน หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง มาเป็นผู้ก้าวสู่อำนาจทางการเมือง ด้วยตนเอง อดยึดหลักวิธีการผ่านระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2531¹ นักธุรกิจได้เข้าสู่ระบบพรรคการเมืองและมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าแข่งขันสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎรมีจำนวนนักธุรกิจสมัครถึง 661 คนได้รับเลือกตั้งจำนวน 100 คน และคณะรัฐบาลจากพรรคต่างๆที่เป็นนักธุรกิจมีจำนวน 16 คน รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2531

¹ สมบัติ จันทรวงศ์, เลือกตั้งวิกฤต : ปัญหาและการออก (กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คปพ: 2536), หน้า 171-173.

การปกครองของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณนั้นถือได้ว่าเป็นยุคประชาธิปไตย เต็มใบ การพัฒนาบริหารประเทศของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ระดมบุคคล หลายฝ่ายเข้ามาช่วยพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะนักธุรกิจ นักวิชาการ ข้าราชการ ประจำ มาเป็นฐานสนับสนุนในการพัฒนาประเทศ มีเงื่อนไขหลายประการที่ผลักดันให้กลุ่มนักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมือง ประการแรก เป็นผลจากการได้เปรียบทางฐานเศรษฐกิจที่กลุ่มธุรกิจมีเหนือกลุ่มอื่นในสังคม ประการที่สองความจำเป็นที่กลุ่มธุรกิจต้องการที่จะรักษาระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมไว้ ประการที่สามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทย ทั้งด้านเศรษฐกิจการเมือง และสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประการที่ 4 อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลผลักดันจากองค์กรอาเซียนกระตุ้นให้สถาบันธุรกิจของไทย มีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจในรัฐบาล และการค้าของโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การค้าระดับภูมิภาคมากขึ้น²

ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เอื้อให้นักธุรกิจเข้ามามีนักธุรกิจได้รับตำแหน่งที่สามารถพัฒนาระบบเศรษฐกิจไปสู่ "ยุคทอง"³ ได้ นั่นอาจจะเป็นเรื่องมาจากสถานการณ์ทางการเงินและการคลังที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ปูพื้นฐานไว้ก่อนหน้านี้ การขยายตัวทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้นไม่ยาก เช่น การขยายตัวของ การส่งออก การลงทุน และการท่องเที่ยว ยังมีปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยคือ ราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยลดต่ำลง ในขณะที่

² พิรุณ ศรีจันทร์, บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากนักธุรกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อ 24กรกฎาคม พ.ศ. 2531 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครองบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535), หน้า 5.

³ ธีรณ พงศ์มพัฒน์ (บรรณาธิการ) ทิศทาง การปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจไทย (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534), หน้า 38-42.

ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกและอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศอุตสาหกรรม ได้ปรับตัวสูงขึ้น และความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ อัตราค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงมากนัก ทำให้ฐานการแข่งขันของไทยในตลาดโลกอยู่ในฐานะได้เปรียบ จึงทำให้เกิดการลงทุนและการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ อัตราค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงมากนักทำให้ฐานการแข่งขันของไทยในตลาดโลกอยู่ในฐานะได้เปรียบ จึงทำให้เกิดการลงทุนและการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ในภาพรวมนั้นถ้าหากจะพิจารณาขยายเด่นๆทางด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จะพบว่ามีนโยบายที่เด่นๆ คือนโยบายการเปลี่ยนแปลงสนามรบให้เป็นสนามการค้า มีการส่งเสริมการค้าระหว่างไทยกับลาว ไทยกับเวียดนาม และนโยบายโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด เพื่อนำพาประเทศไทยก้าวเข้าสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ แต่ผลกระทบทางด้านลบการที่นักธุรกิจกระดมเข้าสู่ระบบการเมืองทำให้เกิดการบริหารงานที่เรียกว่า "ธุรกิจการเมือง" จึงเป็นเหตุผลที่นำไปสู่การถูกยึดอำนาจโดย คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) การศึกษาบทบาททางการเมืองจึงเป็นสิ่งควรค่าที่ควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะเป็นการทำนายอนาคตการเมืองไทยว่าจะมีการผันแปรไปในรูปแบบทิศทางใด

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึง บทบาทในทางการเมืองของนักธุรกิจในฐานะกลุ่มผลประโยชน์แต่ละกลุ่ม ว่ามีมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาถึง บทบาทในทางการเมืองของนักธุรกิจในฐานะกลุ่มผลประโยชน์นี้ มีภาระตอบสนองต่อผลประโยชน์กลุ่มใดบ้าง และมีวิธีเข้ามามีบทบาทอย่างไร

สมมุติฐานในการศึกษาวิจัย

นักธุรกิจ เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงบทบาททางการเมืองของนักธุรกิจ ว่ามีความสัมพันธ์กับการเมือง และผลประโยชน์ในสังคมลักษณะใด กระทำไปเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม หรือว่าเพื่อธุรกิจของกลุ่มตนเอง
2. ทำให้ทราบว่า มีกลุ่มธุรกิจใดบ้างที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองแต่ ละกลุ่มมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อรัฐบาล หรือนโยบายของรัฐอย่างไร ในระดับใด
3. ช่วยให้สามารถประมวลสภาพเหตุการณ์ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน สืบเนื่องมาจากการต่อสู้และผลักดันกฎหมาย โครงการ หรือนโยบายต่างๆ ใน สถาบันสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเอื้ออำนวยต่อสังคมและประชาชนหรือไม่ หรือว่า เพื่อผลประโยชน์กลุ่มของตนเองเท่านั้น
4. ทำให้มองเห็นภาพรวมในพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มนักธุรกิจ ว่าเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในประเด็นการเมืองอื่น ๆ ในอนาคตต่อไป